

14.06.2023

Skal EU beholde sin grønne førertrøje, må EU gøre sit hjemmearbejde

EU har en stor opgave foran sig, hvis den grønne industri skal forsvares. Det bliver hverken gratis eller nemt - men vi har ikke råd til at lade være, skriver Anders Overvad.

Skrevet af

Anders Overvad

Kontakt

Anders Overvad

I mange år har vi fortalt os selv, at EU var verdens grønne bannerfører. Med verdens mest ambitiøse klimamål og flere af verdens førende grønne virksomheder har EU stået i en unik position til at vise vejen igennem den grønne omstilling. Men EU's styrkeposition er truet, for konkurrenceevnen er i den grad under pres fra flere fronter.

Problemerne går i visse tilfælde flere år tilbage, men de europæiske forsyningskæders sårbarhed blev særligt synlige med coronavirussens frembrud. De medfølgende nedlukninger af økonomierne tydeliggjorde, at normale principper som *just in time*-levering havde en bagside. Dette var et problem for alle lande og tydeliggjorde, hvor dominerende Kina er i produktionen af en lang række afgørende produkter.

Ruslands invasion af Ukraine har i den grad også tydeliggjort, at EU på energisiden var for afhængig af en enkelt leverandør. Konsekvensen af afhængigheden af Rusland, der inden krigen dækkede næsten 20 pct. af EU's samlede energibehov, har betydet, at EU i dag befinder sig i en ny energipolitisk virkelighed. Selvom EU er kommet godt igennem vinteren, delvist på grund af godt vejr, men også på grund af EU-landenes spareindsats, er energipriserne stadig ikke vendt tilbage til normalen – og det betyder desværre, at de europæiske virksomheders omkostninger er vokset.

Skal EU tilbage til de energipriser, vi er vant til, vil det kræve en udbygning af den vedvarende energi. EU-landene er blevet enige om særdeles høje ambitioner, og målet er nu, at 42,5 pct. af EU's samlede energibehov skal dækkes af vedvarende energi i 2030, hvilket er lidt over en fordobling af 2021-niveauet.

Det vil kræve et langt, sejt træk, for afhængigheder er ikke noget, man bryder fra den ene dag til den anden. Dertil vil det kræve massive investeringer, ledig arbejdskraft og en hidtil uset mængde af kritiske råstoffer – noget som EU i dag primært får fra Kina.

Dette fører til en anden vigtig sandhed, som EU har måttet erkende det sidste år: Resten af verden tænker ikke nødvendig på samme måde som os, og samhandel er ikke en garant for fredelig sameksistens. Afhængigheder kan nemlig vendes imod os, og derfor udgør vores afhængighed af Kina en risiko, som EU ikke kan leve med. En fuldstændig afkobling af Kina vil dog være illusorisk, da afhængigheden er meget større og mere kompleks end den russiske, og derved bliver det meget sværere at gøre sig fri af. Men uhensigtsmæssige afhængigheder kan mindskes og sårbare

forsyningskæder kan styrkes ved, at EU skal kunne mere selv. Derfor har EU-Kommissionens fremsat to forslag, der skal sikre dette.

Det første forslag, Critical Raw Materials Act, skal sikre at EU har adgang til kritiske råstoffer. Dette skal bl.a. gøres ved at opskalere den europæiske minedrift, så EU kan dække 10 pct. af sit eget behov i 2030 – det vil rundt regnet indebære en tredobling af kapaciteten, hvilket i sig selv er ambitiøst på 7 år, men det besværliggøres yderligere ved, at det tager mellem 10 til 15 år at opstarte en mine i EU. Derfor skal der også arbejdes med handelspolitikken, så EU kan hente råstoffer ind fra andre leverandører end Kina. Det andet forslag Kommissionen har fremsat, Net Zero Industry Act, har bl.a. en ambition om, at EU selv skal stå for 40 pct. af produktionen af fremtidens grønne teknologier, og at de regulatoriske byrder i EU skal lettes.

Skal EU's industripolitiske ambitioner indfries, vil det dog blive en dyr fornøjelse, for den slags kommer ikke af sig selv – og de europæiske statskassers forfatning er i forvejen ikke imponerende, da flere af EU's medlemslande slås med en høj statsgæld. Ser vi fremad, bliver situationen næppe bedre, for udgifter til genopbygningen af Ukraine, øgede velfærdsudgifter som følge af den demografiske udvikling, øgede forsvarsudgifter samt regningen for den grønne omstilling står i kø og forventes samlet set at skabe offentlige merudgifter for ca. 2 pct. af EU's BNP. Det kommer til at kræve benhårde politiske prioriteringer i flere lande.

Det bliver derfor nødvendigt at få private aktører i spil. Men i en rundspørge udarbejdet af erhvervsorganisationen Business Europe peger ni ud af ti af medlemsvirksomhederne på, at Europa i dag har et mindre attraktivt investeringsmiljø end for tre år siden, hvor de tre hovedårsager skal findes i de høje energipriser, det regulatoriske miljø samt skattebyrden og skattesystemernes kompleksitet.

Samtidigt har amerikanerne kastet sig ind i den grønne omstilling med en offentlig investeringspakke kendt som Inflation Reduction Act (IRA). Pakken er på hele 370 mia. dollars, som igennem skatterabatter og støtteordninger skal sikre USA en førerposition i udviklingen og produktionen af grønne teknologier. Dertil er det et krav for støtten at en ikke uvæsentlig del af produktionen foregår i Nordamerika, og det vil være med til at trække innovationen og udviklingen til USA.

Det er ikke nødvendigvis kun omfanget af midlerne i IRA'en, europæerne bør frygte, da EU f.eks. igennem EU's Genopretningsfond har allokeret lignende beløb til den grønne omstilling. Problemet ligger mere i at, de amerikanske midler er langt mere

tilgængelige. Derudover forsøger de europæiske midler at løse hele den grønne omstilling, hvor IRA'ens midler kun går til grønne teknologier og derved er langt mere fokuseret.

Skal EU sikre en interesse blandt private investorer, vil det være nødvendigt, at EU gør sit hjemmearbejde og gør sig selv mere attraktiv som investeringssted. EU fokuserer på en lang række af de rigtige udfordringer, men arbejdet skal i sidste ende laves af medlemslandene selv. Det er stor opgave, vi har foran os, og det bliver hverken gratis eller nemt – men vi har næppe råd til at lade være.